

Unitat 1: organització política del territori

1- La cultura i le àrees culturals del món

Cultura: Conjunt de tradicions i formes de vida d' un poble o societat.

A partir d' una societat estructurada, la cultura respon a unes necessitats materials i espirituals.

Molts cultures han rebut influència d'altres i per això s' han modificat en petita o gran mesura, en l' anomenat procés d' aculturació, sorgit del contacte entre aquestes.

En aquest procés hi ha 2 elements dinàmics: la cultura dominant i la dominada.

Àrea cultural: Les cultures comparteixen creences, valors...etc. Aquest concepte engloba diferents pobles i cultures que tenen trets comuns.

1.1 Àrees culturals del món

Sembla que el món tendeixi a una homogeneïtat, però això no deixa de ser un fet superficial. La globalització i l' anglès com a llengua internacional i el domini dels països desenvolupats han creat aquest fals efecte.

La religió ha estat important en la formació de les àrees culturals.

La llengua ha estat l' element d' unió entre persones de cada àrea cultural. Les llengües amb major nombre de parlants són les que perduraran en un futur.

2. La divisió estatal del territori

La divisió fonamental la constitueixen els estats o territoris sota un mateix govern.

Així tb es divideixen en llengua, cultura i religió, tret d' Islàndia i Portugal.

2.1 Els estats actuals

Important al llarg del XX. Tots els continents del planeta es divideixen en estats, alguns dels quals reclamen aigües territorials. El fet de ser Estat depèn només de la situació geogràfica i política i no de l' extensió territorial o la població.

2.2 Les fronteres dels estats

Les fronteres actuals són instruments geogràfics que impliquen la separació i

l' organització mundial.

Línia fronterera: concepte que va néixer a Europa el XVIII lligat al nacionalisme del XIX. A França era frontera natural , concepte nascut el XVIII i que definia els accidents geogràfics com a fronteres.

Frontera nacional: del nacionalisme alemany i concepte nascut el XVIII que establia fronteres entre ètnies diferents.

La colonització per part d' Europa va fer que el seu concepte de frontera fos el més usat.

El concepte de fronteres contractuals va néixer dels pactes colonitzadors de nous territoris. A partir d'aquest s' ha aplicat el concepte de frontera de traçat geomètric en territoris oberts i poc poblats, seguint les línies d' un paral·lel o un meridià.

De vegades un territori inclou els tres tipus de fronteres esmentats.

Aigües territorials: espai marítim que l' Estat considera propi.

Segons la Convenció sobre el Dret de Mar, els estats poden apropiar-se de 12 milles de mar a partir de la seva costa. Poden explotar-ne els recursos naturals i negociar en la zona econòmica exclusiva (200 milles marines) i explotar la seva plataforma continental (de - de 200 m de profunditat i fins a + de 350 milles d la costa).

Les fronteres aèries de les quals els Estats s' apropien i a qui s' ha de demanar permís per sobrevolar. El límit varia entre 40 i 160 km

3. Les conseqüències de les fronteres

Des de l' economia i la demografia, la frontera pot trencar la unitat econòmica d' una regió i crear-hi un buit de població i d' actv econòmiques.

Si la frontera esdevé una zona d' intercanvi important, la densitat de població i l' actv econòmica augmenten.

Les dues bandes d' una línia divisòria poden pertànyer a la mateixa ètnia i aquesta frontera la pot separar culturalment.

La delimitació pot originar conflictes territorials. L' irredemptisme és el nom que va rebre el XIX la reivindicació italiana de tots els territoris que considerava seus (Malta, Còrsega, Ístria...).

Ara aquest nom el rep l' aspiració d' un grup nacional d' alliberar del domini estranger qualsevol part del seu territori i unir-se en un sol Estat.

4. Les organitzacions interestatals

Des de mitjan s XX s' ha donat la mundialització de l' economia, la defensa...i la poca extensió de cada estat. Per això cap estat es pot considerar autosuficient i depèn dels altres.

4.1 l' ONU, una organització mundial

Fundada el 1945, és l' organisme mundial que engloba + estats.

Els seus propòsits són mantenir la pau i la seguretat internacionals, la igualtat i cooperar en la solució de problemes socials...a partir dels quals s'estableixen una sèrie de principis d' igualtat, el pacifisme...

Els seus organismes treballen amb una prespectiva mundial.

Tenen missions diverses: educatives, sanitàries...i també treballen es aspectes diversos: refugiats, infància, medi ambient...

Tot això ho paguen els estats que en formen part.

4.2 Organitzacions regionals i supraregionals

Regionals: engloben estats d' una zona determinada del món.

Supraregionals: inclouen estats de diverses parts del món.

Aquestes organitzacions es deuen a 4 tipus de motivacions:

- polítiques
- ideologicocultrals
- econòmiques
- de seguretat

Cal destacar les de tipus econòmic:

Trobem bancs internacionals que donen suport a diversos estats, com el

Banc Asiàtic de Desenvolupament que agrupen:

Països desenvolupats o Grup dels set

Països sobdesenvolupats o Grup dels 77

També destaquem els organismes supraestatals que a causa d la importància dels intercanvis econòmics i la integració econòmica plantejen la necessitat de superar fronteres, com ara la CEAO o L' AFTA.

5. La divisió territorial dels estats

L' administració de l'Estat fa una divisió territorial, és a dir, crea subespais per a que les directrius del govern arribin abans a la població i les seves necessitats.

Segons el país, aquestes divisions reben diferents noms: províncies, departaments, comtats...

5.1 Criteris de divisió territorial

- Criteris històrics: p. ex l' existència d' antics límits feudals.
- Criteris ètnics: llengua, religió i cultura
- Criteris econòmics: tipus de producció o activitat econòmica..
- Criteris demogràfics: equilibri població– circumscripcions
- Criteris d' extensió territorial: territori dividit en superfícies equivalents.

Tb criteris polítics.

5.2 Divisió territorial i minorització

Quasi tots els estats volen ser unitats des del punt de vista ètnic i cultural.

Això és impossible ja que del món, només un 15% dels estats es formen d'una sola ètnia. En estats com el Canadà, s'accepta políticament aquesta situació, però en d'altres estats no s'accepta i s'intenta unificar la cultura.

Així, la minorització és l'intent de diluir una nació o ètnia dins d'un estat.

5.3 Divisió territorial i eleccions

En estats democràtics, la divisió territorial és important a l'hora de definir els resultats d'unes eleccions, ja que el vot es distribueix en funció de la religió, la classe social o l'ètnia.

Això ha portat a l'abús electoral de 2 menes:

La sobrevaloració de vots en un territori i la divisió de vots per a afavorir partits i perjudicar-ne d'altres.

6. L' Organització territorial de l' estat espanyol

Aquesta es defineix al títol VIII de la Constitució del 1978 i es conceben 3 nivells territorials diferents:

– Municipis: aquesta organització ve de l'Edat Mitjana. A Espanya hi ha 8073 municipis. Les seves superfícies han anat modelant-se per motius històrics i per això n'hi ha de km fins a 1000 km.

Els administren els ajuntaments i les seves condicions s'agrupen en la Llei de Bases de Règim Local.

L'alteració dels límits d'un municipi ha de ser aprovada pel govern corresponent.

– Províncies: S'utilitza a Espanya per administrar el territori. Aquestes gairebé no han patit alteracions, tret de Requena i Utiel que van passar a formar part de València i Canàries que es va dividir en 2 províncies Sta. Cruz de Tenerife i Las Palmas.

El govern i l'administració d'una província es fa mitjançant la diputació.

– La comunitat autònoma: Formada per províncies limítrofes amb característiques històriques, culturals i econòmiques comunes, per territoris insulars i per províncies amb una entitat històrica.

Ceuta i Melilla formen excepcions.

Cada c.aut. té una capacitat d'autogovern, administració i legislació. Tb poden constituir comarques i àrees metropolitanes o la creació de mancomunitats.

7. L' Organització territorial a Catalunya

La Constitució esp de 1978 permet crear a les comun. aut una organització territorial. La Generalitat de Catalunya així ho ha fet.

– Divisió comarcal: la consciència catalana així ho ha establert.

En les Bases de Manresa de 1892 ja es proclamava que la comarca havia de dividir Catalunya.

Amb l'autonomia el 1931 de Catalunya es va constituir una Ponència d'Estudi de la Divisió Territorial a

Catalunya (PEDTC) que va a cordar dividir Cat en 38 comarques i 8 regions.

L' actual divisió en basa en la Llei de la Divisió i l' Organització Comarcals de Catalunya (LDOCC).
Comarca: formada per agrupació de municipis amb personalitat jurídica pròpia.

S' establia que cada comarca havia de tenir un consell comarcal.

– Altres divisions territorials: La Conselleria de Governació, p. Ex, ha distribuït Cat en 6 zones.

La Conselleria d' Ensenyament ha dividit Bcn en 4 delegacions territorials:

Bcn–capital, Bcn– comarques, B. Llobregat i Vallès Occ.

8. Alternatives i futur: la interculturalitat i la tolerància

La globalització o la conscienciació mundial sobre els problemes mediambientals han canviat l' escenari internacional. Cada cop + els estats s' han de sotmetre a normatives internacionals. L' Estat s' ha fet petit en la globalització. Aquests 2 fets han provocat la interculturalitat com a interacció.

8.1. Barreres a la comunicació i a la interculturalitat

Els estats intenten compensar la pèrdua de poder que comporta la mundialització a través de la homogeneïtzació interior i en base a polítiques econòmiques i culturals. Intenten reflectir una unitat cultural que pocs tenen. D' aquesta manera les ètnies minoritàries pateixen marginació i processos d' aculturació. Hi ha tb polítiques discriminatòries x a immigrants que fan difícil la interculturalitat.

Això fa que la població immigrant esdevingui semiclandestina, visqui en guetos i es faci difícil la intergració.

8.2. Autodeterminació i solidaritat en un món plural

Uns unifiquen i altres separen, però el repte del món global és la cooperació global per al planeta i l' equilibri entre drets individuals i col·lectius de manera que es respecti als immigrants i a cada poble mitjançant l' autodeterminació o dret de la comunitat a decidir el seu destí.

Crèdit 3 Unitat 1 3ª avaluació 19/07/2004 1:35 35/p35

geografia